

Vlaams
Parlement

ingediend op **39** (2018-2019) – Nr. 2
11 februari 2019 (2018-2019)

Verslag

namens de Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie,
Innovatie en Wetenschapsbeleid
uitgebracht door Laurence Libert

over het verslag

van het Rekenhof

over de Limburgse reconversie­maatschappij
(LRM-groep).
Transparantie en financiële resultaten

Samenstelling van de Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Innovatie en Wetenschapsbeleid:

Voorzitter: Jos Lantmeeters.

Vaste leden:

Matthias Diependaele, Andries Gryffroy, Jos Lantmeeters, Grete Remen, Axel Ronse, Sabine Vermeulen;

Robrecht Bothuyne, An Christiaens, Sonja Claes, Peter Van Rompuy;

Laurence Libert, Daniëlle Vanwesenbeeck;

Yasmine Kherbache, Bart Van Malderen;

Imade Annouri.

Plaatsvervangers:

Paul Cordy, Annick De Ridder, Lieve Maes, Lorin Parys, Miranda Van Eetvelde, Peter Wouters;

Jenne De Potter, Martine Fournier, Jamila Hamddan Lachkar, Koen Van den Heuvel;

Franc Bogovic, Willem-Frederik Schiltz;

Rob Beenders, Güler Turan;

Wouter Vanbesien.

Documenten in het dossier:

39 (2018-2019) – Nr. 1: Verslag van het Rekenhof

INHOUD

1. Inleidende uiteenzettingen	4
1.1. Limburgse Reconversiemaatschappij	4
1.2. Rekenhof	6
1.3. Reactie van LRM op het verslag van het Rekenhof.....	9
2. Bespreking	10
2.1. Opmerkingen en vragen van de leden.....	10
2.2. Antwoorden.....	12
2.3. Bijkomende vragen	14
Gebruikte afkortingen	16

Bijlagen: zie de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be

De Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Innovatie en Wetenschapsbeleid behandelde op 31 januari 2019 het verslag van het Rekenhof over de Limburgse Reconversiemaatschappij (LRM-groep). Transparantie en financiële resultaten.

De commissie besprak het rapport met Kris Neven, eerste-auditeur-revisor van het Rekenhof, en met Tom Vanham, algemeen directeur, en Theo Donné, financieel directeur, van de LRM.

De getoonde presentaties zijn terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

1. Inleidende uiteenzettingen

1.1. Limburgse Reconversiemaatschappij

Tom Vanham, algemeen directeur LRM, legt uit dat de Limburgse Reconversiemaatschappij een investeringsmaatschappij is die de economische groei in Limburg ontgint en stimuleert door te investeren in zowel projecten als bedrijven, met als doel het economische weefsel te versterken en duurzame jobs te creëren. Op 1 februari 2019 viert de maatschappij haar vijftienvigjarige bestaan.

Inleiding

De LRM is een extern verzelfstandigd agentschap van het Vlaamse Gewest. Volgens het vennootschapsrecht is het een naamloze vennootschap die zich bezighoudt met participaties en leningen aan ondernemingen en ook specifieke projecten ontwikkelt. Onder haar vleugels ressorteert ook Mijnen nv, de vroegere Kempische Steenkoolmijnen, bevoegd voor de mijnterreinen en -gebouwen en ook al sinds jaren tot een investeringsvehikel omgevormd. De LRM is een sui-generis investeringsmaatschappij omdat ze, naast klassieke investeringstaken, ook het erfgoed van de Kempense Steenkoolmijnen beheert.

LRM streeft met haar investeringen naar rendement, economisch en maatschappelijk, en heeft een eigen vermogen van meer dan 400 miljoen euro opgebouwd. Sinds haar ontstaan heeft de maatschappij al meer dan 350 miljoen euro aan dividenden uitgekeerd. Op basis van een protocol tussen de Vlaamse overheid en de provincie Limburg worden die integraal doorgegeven aan de stichting Limburg Sterk Merk, die zonder financiële rendementsdoelstellingen investeert in maatschappelijk relevante projecten. De reconversiemaatschappij houdt zich bezig met financieel rendement conform haar samenwerkingsovereenkomst met de Vlaamse overheid. De stichting LSM functioneert onafhankelijk daarvan. Er is geen enkele bestuurlijke of operationele band tussen LRM en LSM.

De voorbije jaren realiseerde de reconversiemaatschappij een investeringsvolume van 50 tot 80 miljoen euro per jaar. Ze heeft 255 bedrijven in portefeuille, goed voor 11.000 jobs en had einde 2017 165 KlimOp-leningen ter waarde van ongeveer 25 miljoen euro uitstaan, vooral in sectoren als technologie en diensten, duurzame samenleving en vastgoed.

Het managementcomité bevat naast leidinggevend in de bedrijfsmatige transversale functies ook deskundigen in de verschillende investeringssegmenten, alsook de algemene directeurs van de twee belangrijke participaties, de nv Corda Campus en de nv Terhills.

De LRM houdt zich bezig met bedrijfsfinanciering, innovatief vastgoed, belevingsvastgoed en klimaat.

Bedrijfsfinanciering

De bedrijfsfinanciering gebeurt door kapitaalparticipaties maar ook met achtergestelde leningen. Voor LRM zijn dat de standaard KlimOp- en Plusleningen maar ook maatwerkleningen, voor zowel start-ups, scale-ups als grote bedrijven (seed money, venture capital en private equity) en met een bijzondere aandacht voor familiale bedrijven.

De maatschappij spitst zich toe op vier investeringsdomeinen:

- slimme diensten en maakindustrie (de zogenaamde industrie 4.0);
- duurzame samenleving, waaronder klimaatinvesteringen;
- gezondheid en zorg;
- erfgoed en vrijetijdsbeleving.

Op die manier wil de LRM zuurstof geven voor groei en ondernemerschap in de regio. Ze zorgt ook voor kruisbestuiving door de verschillende partijen en actoren in het economische weefsel te verbinden zonder evenwel de rol van andere instellingen of organisaties over te nemen. Het doel is duurzame en inclusieve jobs te creëren. Elke activiteit moet een toegevoegde waarde hebben voor Limburg, de zogenaamde Limburglink, indien niet onmiddellijk dan toch op termijn. De spreker toont een aantal voorbeelden van bedrijven waarin LRM heeft geïnvesteerd.

Innovatief vastgoed

Het innovatieve vastgoed springt het meest in het oog bij het grote publiek omdat de LRM negen incubatoren heeft opgezet. Die focussen op start-upbedrijven en zijn broedplaatsen van nieuwe ideeën en verbindingen, elk in een eigen sector. Het gaat onder meer om sport en beleving (Bikeville in Beringen), agro-innovatie (Agropolis in Kinrooi), ICT en diensten (Corda Incubator in Hasselt), cleantech (Greenville in Houthalen), creatieve technologie (C-Mine Crib in Genk), energie en nieuwe industrietechnieken (Incubathor in Genk), gezondheid en zorg (Bioville in Diepenbeek) en drones (Droneport in Sint-Truiden).

Voorts heeft de maatschappij campussen waarvan de Corda Campus in Hasselt, het Thorpark in Genk en de Droneport in Sint-Truiden in het oog springen. Op de oude Philipssite, de Corda Campus, waren er in 2016 minder dan tweehonderd bedrijven goed voor drieduizend jobs. Het haalbare streefdoel is tegen 2020 daar meer dan vijfduizend mensen te werk te stellen, evenveel als in de hoogdagen van Philips. Begin 2019 wordt het laatste nieuwe gebouw Corda 3 opgeleverd en zal de campus voltooid zijn.

Op de Thorsite is er nog wel wat meer werk. Toch zijn de Incubathor en Energyville 1&2, een samenwerking met de KU Leuven, imec en Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek, er al operationeel. Voorts zijn er activiteiten van andere partners zoals de T2-campus. De volgende stap is gefocust op de maakindustrie voor de regio.

Droneport op het oude vliegveld van Sint-Truiden is nog maar net geopend en is al goed voor meer dan honderd jobs. Droneport staat garant voor een grote zichtbaarheid, ook in het buitenland. Onder meer het bedrijf Amazon zal daar, met ondersteuning van onder meer Belgocontrol, testen of zijn drones voldoen aan de Belgische en dus ook de Europese wetgeving. Het is de bedoeling er een proeftuin van te maken voor de nieuwe vormen van transport en voor een maakindustrie en technologie gericht op heel Europa.

Meer klassiek in het innovatieve vastgoed is de ontwikkeling van bedrijventerreinen. De LRM wil in geen geval in de plaats treden van privé-initiatief maar kan in moeilijkere gevallen bijvoorbeeld gemeenten steunen bij het opzetten van bedrijventerreinen. Bij die vastgoedknooppunten gaat ook meer en meer aandacht naar internationale connectie en kruisbestuiving met vooral Nederlands Limburg en Noordrijn-Westfalen.

Belevingsvastgoed

Een andere belangrijke pijler, zeker ter herbestemming van de mijnterreinen, is het belevingsvastgoed. Bedoeling is er bovenregionale en zelfs internationale attracties van te maken. Naast de bekende be-MINE en Terhills zijn er ook nieuwe initiatieven met steun van lokale en provinciale actoren zoals het Corda-fietstraject en het Kolenspoor. De investeringsmaatschappij wil op die belevings-sites laaggeschoolden aan het werk stellen.

De site be-MINE in Beringen geniet ondertussen internationale faam, met nieuwigheden als het TODI-duikcentrum en een klimcentrum. Het retailpark heeft de aantrekkingskracht van de site verhoogd.

In de komende periode zal de ontwikkeling van Terhills, op de oude mijnterreinen van Eisden en Maasmechelen, in een stroomversnelling komen. Momenteel is er al een viersterrenhotel en een kabelski- en een waterbelevingspark. In de komende maanden start de bouw van het vakantiepark Terhills.

Klimaatprojecten

In de samenwerkingsovereenkomst met de Vlaamse overheid krijgt de LRM de specifieke opdracht om klimaatneutrale investeringen te doen. LRM ziet dit als een maatschappelijke taak, ook al zijn de investeringen winstgedreven. De maatschappij heeft in zon- en windenergie maar ook in biomassa-energiewinning geïnvesteerd. Ondertussen stelt ze haar expertise hierin ter beschikking aan alle middenveldactoren. Met de klimaatprojecten, inclusief die voor 2019, zal 242 megawatt duurzame energie worden opgewekt, het equivalent van het energieverbruik van ongeveer 110.000 gezinnen.

1.2. Rekenhof

Kris Neven, eerste-auditeur-revisor, licht toe dat het Rekenhof vorig jaar heeft beslist naast zijn permanente analyses, rekeningencontroles en transactiecontroles, ook een onderzoek uit te voeren naar de activiteiten en de transparantie in de verslaggeving van de LRM-groep.

Zoals al vermeld, is de LRM een privaatrechtelijk vormgegeven, extern verzelfstandigd agentschap. De investeringsmaatschappij is een naamloze vennootschap van publiek recht met een samenwerkingsovereenkomst met zijn enige aandeelhouder, het Vlaamse Gewest.

De LRM-groep is een bedrijfseconomische consolidatie van zesentwintig entiteiten, waarvan er twaalf door het Instituut voor de Nationale Rekeningen gecategoriseerd zijn onder sector 1312, wat wil zeggen dat ze deel uitmaken van de Vlaamse overheid. Bij zijn analyse heeft het Rekenhof zich vooral gefocust op de entiteiten die onder de consolidatie van de Vlaamse deelstaatoverheid vallen.

De LRM-ESR-groep had op 31 december 2017 een netto portefeuillewaarde van 289 miljoen euro, waarvan 59 procent via participaties en 41 procent via leningen. De niet-gerealiseerde minderwaarden op de portefeuille bedroegen op

31 december 2017 voor de aandelen 62,9 miljoen euro en 13,1 miljoen euro voor de leningen.

Opdrachten

De hoofdopdracht van LRM bestaat erin een dynamisch investeringsbeleid te voeren door bedrijven en projecten te financieren die duurzame activiteiten en tewerkstelling genereren in de provincie Limburg.

Volgens de samenwerkingsovereenkomst moeten de LRM-investeringen een aanwijsbare band hebben of creëren met de provincie Limburg en dat is het geval voor de meeste investeringen. Enkele bedrijven hebben nog geen link met de provincie Limburg, maar de LRM heeft het Rekenhof verzekerd dat er wel degelijk gestreefd wordt naar een return voor de provincie, onder andere op vlak van tewerkstelling.

De LRM moet bij voorkeur rechtstreeks investeren in vennootschappen of projecten die passen in het investeringskader dat is vastgelegd in de samenwerkingsovereenkomst. Enkel bij gemotiveerde uitzondering kan de LRM investeren in een investeringsfonds. Op 31 december 2017 had de LRM 16,6 miljoen euro geïnvesteerd in zeven fondsen. Een analyse van die fondsen toont aan dat er niet altijd een specifieke link is met de provincie Limburg. Bovendien hebben de LRM en de betrokken fondsen in bepaalde gevallen participaties genomen in dezelfde ondernemingen, wat de transparantie van de overheidsinvesteringen vermindert.

De LRM ontwikkelt ook bedrijventerreinen en sectorspecifieke infrastructuur en beheert en valoriseert het materieel en immaterieel mijnerfgoed. Die opdracht wordt vervuld door de vennootschap Mijnschade en Bemaling Limburgs Mijngedebiet en door de nv Mijnen.

Naast de LRM zijn nog twee andere publieke investeringsmaatschappijen actief op Vlaams grondgebied: de Federale Participatie- en Investeringsmaatschappij en de ParticipatieMaatschappij Vlaanderen. De specifieke Limburgse opdracht verklaart het bestaan van LRM naast de andere Vlaamse investeringsmaatschappij PMV. Voor de LRM is ook een belangrijke taak weggelegd in het Strategisch Actieplan Limburg in het Kwadraat. Toch zijn er ook nadelen verbonden aan verschillende investeringsmaatschappijen in Vlaanderen. Zo investeren de PMV en de LRM soms in dezelfde ondernemingen, wat de transparantie vermindert en het publieke durfkapitaal kan versnipperen. Co-investeringen van verschillende overheidsinvesteerders bemoeilijken de financiële transparantie. Net om die reden heeft de bevoegde minister een participatie- en subsidiedatabank opgezet, die momenteel door de PMV wordt beheerd. Volgens het Rekenhof zou die databank beter ondergebracht worden bij een neutrale coördinerende administratie, bijvoorbeeld bij het Departement Economie, Wetenschap en Innovatie.

Rapportering

De LRM moet volgens haar samenwerkingsovereenkomst de toezichthoudende minister halfjaarlijks informeren over haar activiteiten, wat ze in de praktijk op eerder informele manier doet via de regeringscommissaris die zitting heeft in de raad van bestuur.

Artikel 12 van de samenwerkingsovereenkomst tussen de LRM en het Vlaamse Gewest stelt dat over de operationele kosten van de entiteiten die tot een beperkte consolidatiekring behoren, jaarlijks moet worden gerapporteerd aan de voogdijminister. Die beperkte groep bevat echter niet alle LRM-ondernemingen die onder de consolidatiegroep van de Vlaamse deelstaatoverheid vallen. Door de striktere toepassing van de ESR-criteria door het INR is die groep de laatste jaren

wel enigszins gewijzigd. Het Rekenhof pleit ervoor om de samenwerkingsovereenkomst aan te passen opdat alle ESR-consolidatie-entiteiten van LRM, dus van sector 1312, tot de beperkte consolidatiegroep horen.

De andere rapporten van de nv LRM en de bedrijfseconomische consolidatiekring vindt het Rekenhof meer dan behoorlijk, zeker in vergelijking met andere publieke ondernemingen. Het jaarverslag is zeker voldoende transparant.

Financiering

De Vlaamse begroting geeft geen jaarlijkse kredieten ter financiering van de LRM-investeringen. De LRM en de nv Mijnen hebben hun investeringsactiviteiten steeds gefinancierd met eigen middelen, afkomstig uit het eigen kapitaal en de uit de resultaten opgebouwde reserves. Het huidige financieringsmodel van de LRM is dat van een rollend fonds. De inkomsten gegenereerd uit de verkopen van participaties, de intresten op leningen en de terugbetalingen van leningen dienen voldoende groot te zijn om nieuwe investeringen te financieren. Dat vergt een voldoende grote en gediversifieerde portefeuille met goede verkoopvooruitzichten.

Het Rekenhof heeft getracht inzicht te verwerven in het investeringsvolume van de investeringsmaatschappijen LRM, nv Mijnen, KMOFIN 1, momenteel in vereffening, en KMOFIN 2. Samen hebben ze een geconsolideerde investeringsportefeuille van 365 miljoen euro, vooral geconcentreerd in acht bedrijven. Vanwege acute liquiditeitsstekorten heeft de LRM voor de uitvoering van SALK einde 2013 een lening van 100 miljoen euro verkregen van de PMV. Die heeft ze opgenomen in schijven van 20 miljoen euro per jaar. De terugbetaling van de lening is ondertussen gestart.

Het boekjaar 2016 was uitzonderlijk door de verkoop van een van de grotere participaties. De LRM heeft door de verkoop van Punch Powertrain een uitzonderlijke en significante meerwaarde van 229,4 miljoen euro kunnen genereren.

Begin 2017 is dan weer Ducatt, een van de grote ondernemingen waarin LRM heeft geïnvesteerd, failliet verklaard. De totale LRM-investering bedroeg 39,3 miljoen euro. Daarvan is op het einde van boekjaar 2016 35,2 miljoen euro als waardevermindering geprovisioneerd.

Waarderingsmethodiek

Het Rekenhof oordeelt dat de reconversiemaatschappij een correcte waarderingsmethodiek hanteert. De participaties en leningen in portefeuille van de LRM-groepsondernemingen worden in de boekhouding opgenomen aan de historische aanschaffingswaarde. Er wordt dus geen rekening gehouden met niet-gerealiseerde meerwaarden. De niet-gerealiseerde minderwaarden worden wel boekhoudkundig verwerkt, zoals de Belgische boekhoudwetgeving dat verplicht.

Hoewel de afwaarderingspercentages professioneel worden ingeschat, hanteren de PMV en LRM soms andere percentages voor gemeenschappelijke participaties. Beide investeringsmaatschappijen zijn natuurlijk autonoom, maar het Rekenhof vraagt dat de Vlaamse overheid aandringt op een uniforme waardering of minstens op een uniforme toelichting over de gehanteerde waarderingsmethodiek. Dat zal zorgen voor meer transparantie in de waarde van de financiële participaties van de Vlaamse overheid.

Resultaten en dividenden

Het protocol tussen de provincie Limburg en het Vlaamse Gewest bepaalt onder meer dat de LRM ernaar streeft een jaarlijkse dividend uit te keren van minstens 10 miljoen euro, dit voor zover de winst van dat boekjaar en de beschikbare reserves dat toelaten. Uit de cijfers blijkt dat de LRM de voorbije tien jaar telkens geprobeerd heeft minstens 10 miljoen euro uit te keren aan het Vlaamse Gewest dat het op zijn beurt doorstort aan de stichting LSM. Ongeveer 16 procent van de cumulatieve winsten wordt gebruikt om te herinvesteren in nieuwe activiteiten, terwijl 84 procent als dividend is uitgekeerd aan het Vlaamse Gewest.

De jaarlijkse operationele kosten van de LRM-ESR-groep van twaalf entiteiten dienen beperkt te worden tot maximaal 3 procent van het eigen vermogen van de betrokken ondernemingen. Uit de analyse blijkt dat de LRM-groep zich aan die afspraken houdt.

Conclusies en aanbevelingen

De spreker concludeert dat het investeringsbeleid van LRM zich onderscheidt van dat van de PMV doordat het is gericht op duurzame activiteiten en tewerkstelling in Limburg. Uit het onderzoek van het Rekenhof bleek wel dat een aantal bedrijven waarin de LRM heeft geïnvesteerd, geen onmiddellijke link hebben met de provincie Limburg.

De LRM voldoet grotendeels aan haar informatie- en rapporteringsverplichtingen, zij het soms eerder op informele basis. Het Rekenhof beveelt aan om de specifieke rapporteringsverplichtingen te laten gelden voor alle entiteiten van LRM die tot de ESR-consolidatiekring van de Vlaamse overheid behoren.

Er zijn voldoende interne procedures aanwezig om een correcte en voorzichtige waardering van de aandelenportefeuille te garanderen conform de boekhoudwetgeving. De PMV en LRM hanteren echter verschillende gronden bij de afwaardering van hun gemeenschappelijke participaties. Het Rekenhof beveelt aan de subsidie- en participatiedatabank verder te ontwikkelen en toe te vertrouwen aan een coördinerende administratie, bijvoorbeeld het Departement EWI.

De andere rapporteringsverplichtingen en de beperking van de operationele kosten worden door de LRM afdoende bewaakt.

1.3. Reactie van LRM op het verslag van het Rekenhof

Tom Vanham, algemeen directeur LRM, stelt dat uit de toelichting blijkt dat de LRM een transparante en collegiale relatie heeft met het Rekenhof. De LRM apprecieert de aanbevelingen en de verbetertrajecten die het Rekenhof aanreikt.

Uit de interne processen en werkwijze van de maatschappij blijkt volgens de algemeen directeur duidelijk dat de LRM altijd de Limburglink nastreeft. Dat zit in het DNA van de LRM en haar medewerkers. De onafhankelijke ondernemers waarmee de maatschappij werkt, moeten daar zowel bij de instap als tijdens het traject rekening mee houden. In de weinige gevallen die het Rekenhof vermeldt, is de ondernemer die engagementen nog niet nagekomen. De LRM blijft daar in zijn bedrijfsvoering naar streven. Als een bedrijf in een exittraject zit of andere moeilijkheden kent, is het natuurlijk moeilijk om als investeringsmaatschappij die band met Limburg op te leggen. In dat geval is het een uitdovend verhaal.

De LRM draagt transparantie hoog in het vaandel en leeft haar rapporteringsverplichtingen na. Dat de regeringscommissaris in de raad van bestuur zit en alle vergaderingen van het directiecomité bijwoont, toont dat aan. Op vraag van de

minister maar ook op geregelde tijdstippen of bij belangrijke dossiers, bezorgt de maatschappij informatie aan de voogdijminister.

Er is een verschil tussen de ESR-consolidatiekring die het Rekenhof voorstelt en de groep bedrijven die wordt omschreven in de samenwerkingsovereenkomst. Die overeenkomst wordt in 2019 vernieuwd, dus kan er volgens de algemeen directeur bij die gelegenheid naar een betere afstemming worden gezocht.

Theo Donné, financieel directeur LRM, legt uit dat sinds de consolidatiekring in de samenwerkingsovereenkomst werd bepaald, de ESR-kring zich verder heeft uitgebreid. De LRM kan meegaan in de opmerking van het Rekenhof, maar als de kring groter wordt, moeten ook andere bepalingen in de samenwerkingsovereenkomst worden aangepast. Dat kan gebeuren in de nieuwe overeenkomst, maar dan moet dat consequent voor alle bepalingen gebeuren.

De portefeuille wordt in de boekhouding gewaardeerd aan aanschafwaarde behalve als de LRM aanwijzingen heeft dat die waardering niet overeind zal blijven. Dan gebeurt er een afwaardering die verrekend wordt in het resultaat van dat boekjaar. Het Rekenhof merkt op dat de PMV en LRM in gezamenlijke dossiers de waarde op een andere manier inschatten. Beide investeringsmaatschappijen bouwen echter hun gezamenlijke participaties af. Eens er geen gezamenlijke dossiers meer zijn, speelt die opmerking niet meer. In het dossier waarover het Rekenhof een opmerking maakt, had de LRM trouwens andere rechten (voorrang van betaling bij liquidatie) dan de PMV en dat verklaart het verschil in waardering. De waarderingsbepaling is trouwens niet zo maar te vatten in strikte, gelijke regels voor elke participant. De raad van bestuur bepaalt het resultaat en de jaarrekening en die autonomie moet volgens Theo Donné overeind blijven.

De LRM levert gegevens aan de participatiedatabank, maar spreekt zich niet uit over de vraag of die dan best thuishoort bij de PMV of het departement.

2. Bespreking

2.1. Opmerkingen en vragen van de leden

Jan Peumans feliciteert vooreerst Tom Vanham met zijn recente benoeming tot algemeen directeur van de LRM. Hij dankt het Rekenhof voor de analyse, die de gelegenheid geeft om na enige tijd nog eens de LRM te bespreken in het parlement.

De parlementsvoorzitter is tevreden met de transparantie van de LRM, die schril afsteekt met die van de PMV. Een vraag van Peter Van Rompuy om inzage te krijgen in de bedrijven waarin de PMV participeert, werd niet ingewilligd. Het Parlementair Informatiecentrum kon echter uit krantenberichten van de voorbije jaren een overzicht reconstrueren van de bedrijven waarin de maatschappij investeert en voor hoeveel.

Jan Peumans verwijst naar de slagzin 'Oxygen for growth' en begrijpt niet waarom de LRM zoveel gebruikmaakt van Engelse termen in de presentatie. Een aantal Limburgers zullen die slogan niet eens begrijpen. Waarom niet de Nederlandse taal gebruiken indien Limburg toch in het DNA van de LRM en haar medewerkers zit?

Jan Peumans is zelf onbezoldigd lid van het directiecomité van de stichting Limburg Sterk Merk. Hij is onder de indruk van het bedrag van 236 miljoen euro aan dividenden dat LRM in de loop der jaren heeft doorgestort aan het Vlaamse Gewest. Het Vlaamse Gewest stort de LRM-dividenden op haar beurt door aan

LSM. De parlementsvoorzitter zou graag een overzicht willen van waar dat geld precies voor gebruikt is. LRM investeert in rendementsgebonden projecten en LSM in principe in niet-rendementsgebonden projecten. Voor STROOMinvest, een van die projecten, verzorgt de LRM de boekhouding. Ze rekent daar volgens het lid overigens een veel te hoge prijs voor aan. STROOMinvest zelf verstrekte in totaal voor 250.000 euro leningen, vooral aan filmprojecten, terwijl de werkingskosten meer dan 1 miljoen euro bedroegen. Gelukkig is het stopgezet, maar zo zijn er wel meer projecten. Hij vraagt met aandring ook voor de projecten van LSM de meerwaarde voor de Limburgse samenleving te bewaken.

Jan Peumans informeert waarom KMOFIN 1 in vereffening is gesteld. Hij herinnert er voorts aan dat hij en zijn Limburgse partijgenoten geageerd hebben tegen de voorgestelde opname van de LRM in de PMV. De huidige werkwijze, dicht bij de basis, werkt veel beter dan een investeringsmaatschappij die vanuit Brussel wordt gedirigeerd. Jan Peumans hoopt dus dat de LRM niet alsnog zal opgeslokt worden door de PMV. De opmerking van het Rekenhof over de Limburggebondenheid bewijst voor de spreker dat de reconversiemaatschappij er alle belang bij heeft enkel projecten in Limburg te doen. Dat neemt niet weg dat ook de projecten buiten Limburg gezien mogen worden.

Jan Peumans gaat ervan uit dat de LRM de lening van 100 miljoen euro van de PMV gebruikt heeft voor SALK-projecten en dat dus in de SALK-rapportage kan teruggevonden worden hoe de 100 miljoen euro zijn besteed.

De Europese Commissie liet in mei 2016 weten dat het een diepgaand onderzoek zou voeren naar mogelijke illegale Vlaamse staatssteun. Intussen is er het faillissement van Ducatt. Is het onderzoek van de Europese Commissie stopgezet, of bestaat het risico dat ze alsnog vraagt om het geld terug te betalen?

Het Rekenhof maakt ook een opmerking over informele rapportering door LRM. Aan informele rapporten hebben volksvertegenwoordigers weinig. Limburg heeft alle belang bij transparante en raadpleegbare verslagen over de activiteiten. Correcte en volledige informatie verhoogt namelijk het maatschappelijke draagvlak.

Aan het Rekenhof vraagt Jan Peumans wat precies het voordeel is van coördinatie van de subsidie- en participatiedatabank door de administratie. Wat is het verschil tussen het Departement EWI en de PMV wat het beheer van de databank betreft?

Johan Danen begrijpt uit het verslag en de toelichting dat de financiële resultaten niet alleen goed zijn maar ook gunstig evolueren, iets waarvoor hij de LRM bedankt. De LRM is het bewijs dat investeren in goede, toekomstgerichte dossiers een regio flink vooruit kan helpen. Groen is het niet altijd eens met alle projecten en protesteert daar soms stevig tegen, maar dat neemt de algemene waardering voor de LRM niet weg. De meeste projecten zijn van een bijzonder goede kwaliteit.

Ook Johan Danen vindt het belangrijk dat de link met Limburg steeds wordt bewaakt. Als dat niet gebeurt, stelt de LRM zich kwetsbaar op. Zeker bij regeringsonderhandelingen wordt de bestaansreden van de LRM bediscussieerd, dus is het zaak de kritiek voor te zijn. Zijn partij is er voorstander van dat de middelen bij LRM blijven en de LRM in Limburg.

De operationele kosten van de groep mogen maximaal 3 procent bedragen. Tot nog toe wordt dat gerespecteerd, maar staat dat percentage onder druk? Wil de reconversiemaatschappij meer besteden aan overhead? En zo ja, waarom?

Na een klacht voert de Europese Commissie nu een onderzoek naar mogelijke illegale Vlaamse staatssteun aan de nv Ducatt. Wat is de stand van zaken?

De participatie- en subsidiedatabank is er nog steeds niet, ondanks beloftes van de minister. Hoe ver staat het daarmee?

Dat het grootste deel van de winsten van LRM, via dividenden aan het Vlaamse Gewest, bij LSM terecht komt, beperkt volgens het Rekenhof de investeringsruimte van LRM. Moet de verhouding anders? LSM heeft heel wat goede projecten gesteund, zoals de campus van UHasselt, maar soms wordt het gebruikt als een vehikel om geld te geven aan organisaties die het eigenlijk niet nodig lijken te hebben. Daardoor worden de middelen ook erg versnipperd over kleine en grote projecten. Is er ondertussen bij LSM een strategisch kader om de middelen beter aan te wenden? Het is voor Johan Danen belangrijk dat de middelen goed en coherent worden besteed, wat de organisatie alleen maar sterker zal maken.

Commissievoorzitter *Jos Lantmeeters* suggereert om de vragen over de participatiedatabank en de middelen van LSM schriftelijk aan de minister te stellen.

Laurence Libert deelt de mening van de andere leden dat de LRM moet blijven waken over de Limburggebondenheid van haar investeringen. De LRM investeert in ondernemingen die willen groeien en steunt projecten in Limburg die anders niet zouden worden gerealiseerd. Het Rekenhof maakt een opmerking over enkele projecten zonder een duidelijke band met Limburg. Toch wil het lid daarin niet enggeestig zijn als het om het economische gewin van Limburg gaat. Ook export is immers belangrijk. Heel wat Limburgse ondernemers doen eerder zaken met Noord-Brabant, Nederlands Limburg, Noordrijn-Westfalen dan met Brussel of Antwerpen. Hoe kan de LRM bij het toetsen van investeringen inspelen op deze en andere nieuwe evoluties die de provinciegrenzen overstijgen? Welke kansen of bedreigingen ziet de LRM?

An Christiaens merkt op dat de Limburgse volksvertegenwoordigers duidelijk aan hetzelfde zeel trekken als het over de LRM gaat. Maar ook alle andere volksvertegenwoordigers lijken te vinden dat de LRM nuttig is en nodig blijft. De vele gerealiseerde hefboomprojecten maken dat duidelijk. Toch komt bij elke regeringsonderhandeling een eventuele opslorping door de PMV ter tafel. De Limburgse volksvertegenwoordigers zijn daar tegen, maar hebben daarvoor sterke argumenten nodig. De Limburgse 'return on investment' van bepaalde projecten kan dan een zwakke schakel zijn. Het lid vraagt dan ook wat meer informatie over het kleine percentage van de projecten waarvan de Limburgse link niet kan worden aangetoond.

An Christiaens eindigt met eraan te herinneren dat in juni 2018 de minister-president in het Belang van Limburg heeft gezegd dat deze middelen in Limburg blijven.

2.2. Antwoorden

Tom Vanham dankt vooreerst voor het vertrouwen dat de vraagstellers in de LRM stellen, dat is belangrijk voor het draagvlak van een instelling. Hij is zeker bereid verder te overleggen met het Rekenhof over alle adviezen en aanbevelingen.

Het Rekenhof uit twijfels bij de Limburglink van twee investeringen op een totaal van 255. In die twee gevallen verkeert de onderneming in een situatie dat ze niet in de mogelijkheid is de verbintenis na te komen. Het probleem is dus beperkt en onder controle. Alle medewerkers van LRM zijn doordrongen van het besef dat

een Limburgs voordeel van de projecten een essentiële voorwaarde is, zoals ook in de samenwerkingsovereenkomst is bepaald.

Op het vlak van internationalisering heeft de reconversie maatschappij nog een weg af te leggen. De LRM is vooral bekend in Limburg, een beetje in Vlaanderen en nagenoeg niet in België, laat staan in de omringende landen. Het gebruik van het Engels is soms nodig om op internationaal vlak actief te zijn. Maar de algemeen directeur belooft bij zijn volgende presentatie voor het Vlaams Parlement enkel het Nederlands te gebruiken.

Tom Vanham neemt zich voor om, in overleg met de minister en binnen de grenzen van de nieuwe samenwerkingsovereenkomst, de internationale stappen van Limburgse ondernemers te begeleiden, met focus op het nabije buitenland, zoals de ELAt-regio, de driehoek Eindhoven-Leuven-Aken. Het management overlegde recent nog in Dusseldorf met de investeringsbank voor de deelstaat Noordrijn-Westfalen. Het is zaak op die manier aansluiting te vinden bij Europese initiatieven en projecten, en bijvoorbeeld EFRO- of Interregsteun in de wacht te slepen in een tripartiete samenwerking.

Hij verduidelijkt dat LRM en LSM twee losstaande organisaties zijn. De LRM focust binnen haar werking op rendementsgedreven projecten. Haar verantwoordelijkheid stopt bij het uitkeren van een dividend aan het Vlaamse Gewest. Het Vlaamse Gewest op haar beurt sloot een protocol af met LSM dat voorziet in de doorstorting van de LRM-dividenden. LRM is bestuurlijk noch operationeel betrokken bij de werking van LSM. De reconversie maatschappij kan zich dus niet uitspreken over de activiteiten van LSM.

Het is correct dat de liquiditeitsmiddelen van de LRM beperkt zijn, voornamelijk omdat ze voor bijna 85 procent als dividend worden uitgekeerd. Door die beperking was een lening nodig om te investeren in het kader van SALK. De 100 miljoen euro werd integraal daarvoor gebruikt en kwam dus aan Limburg ten goede. De lening zal in principe volledig terugbetaald zijn in 2020. De PMV heeft daar trouwens een interessante vergoeding voor gekregen.

Wat betreft de relatie tot de PMV hoort Tom Vanham graag dat de LRM haar bestaansrechten heeft verdiend en dat politici bereid zijn ze te blijven verdedigen. Een politiek standpunt kan de LRM echter niet innemen, enkel haar taak naar eer en geweten en met voldoende resultaat uitvoeren, zoals ze dat de voorbije vijfentwintig jaar deed. Het rendement van de LRM spreekt trouwens voor zich.

Theo Donné, financieel directeur LRM, legt uit dat STROOMinvest, een investeringsvehikel in cultuur, een drietal pogingen heeft ondernomen om steun te bieden aan cultuurondersteunende diensten, die alle mislukt zijn. De ondersteuningskost van LRM omvatte trouwens meer dan alleen de boekhoudkosten. De vennootschap wordt nu vereffend.

Net als andere ARKImedesfondsen hebben de KMOFIN's een tijdelijk karakter, zeven jaar looptijd en zeven jaar afhandelingstijd. KMOFIN 1 zit in de uitstapperiode. Als de laatste dossiers zijn afgehandeld, onder meer één waarover het Rekenhof een onvoldoende link met Limburg opmerkte, kan de vennootschap worden vereffend. Zo blijft het tijdelijke karakter en het karakter van rollend fonds gevrijwaard.

Met de informele rapportering bedoelt de LRM dat de regeringscommissaris de vergaderingen bijwoont, een jaarrekening krijgt en dergelijke meer. De jaarrekening moet echter ook aangetekend aan de minister worden bezorgd en de LRM is wat dat betreft één keer, bij een halfjaarlijkse rapportage, in gebreke

gebleven. Dat zal niet meer gebeuren. De opmerking van het Rekenhof gaat dus over een vormvereiste en niet over het achterhouden van informatie.

De claim van de Europese Commissie inzake het dossier Ducatt is nog hangende, er is nog geen uitspraak over. De Oostenrijkse onderneming die de klacht indiende, vraagt nu om tot een dading te komen. De LRM bekijkt het voorstel, maar ziet voorlopig geen reden om hierop in te gaan. De spreker heeft de indruk dat de Europese Commissie afwacht of er een vergelijk tussen de partijen kan worden bereikt.

De opgelegde 3 procent volstaat wel degelijk voor wat onder de definitie van de werkingskosten valt. Die norm staat niet onder druk. Het percentage werkingskosten schommelt wel wat, omdat de noemer, het geïnvesteerd vermogen, dat ook doet. Bijkomende vennootschappen onder de ESR-regels die een andere kostenstructuur hebben, zouden echter het percentage onder druk kunnen plaatsen.

Kris Neven, eerste-auditeur-revisor van het Rekenhof, antwoordt op de vraag over de subsidie- en participatiedatabank. Volgens de informatie van het Rekenhof zit in ieder geval het beheer van de participatiedatabank voorlopig bij de PMV. Voor een optimale werking moeten alle partijen niet alleen input kunnen geven maar ook de databank kunnen raadplegen, zeker als de partners een gerichte strategie moeten ontwikkelen waarbij ze rekening houden met elkaars participaties. Een neutrale partij zou volgens het Rekenhof beter zijn voor die garantie op toegankelijkheid.

2.3. Bijkomende vragen

Jan Peumans informeert waarom Wallonië niet bij de ELAt-samenwerking wordt betrokken. Voorts wil hij weten of er provisies zijn aangelegd voor het geval de LRM in de zaak Ducatt wordt veroordeeld.

An Christiaens is tevreden dat het nu duidelijk is dat slechts twee op meer dan tweehonderd dossiers geen Limburglink hebben. Dat aantal is verwaarloosbaar.

Johan Danen vraagt of de LRM het een goede verhouding vindt dat circa 84 procent van de cumulatieve winst uitgekeerd wordt en ze slechts 16 procent kan herbesteden.

Tom Vanham had al het voornemen te onderzoeken hoe de banden met Wallonië kunnen worden aangehaald, uiteraard in het voordeel van de Limburgse ondernemingen. Dit is een belangrijke mogelijke ontwikkeling voor regionale groei. Hij zal zijn medewerkers in voorkomend geval een taalbad Frans aanbieden.

Ook de LRM is niet tevreden over het ontbreken van een duidelijke band met Limburg in de twee dossiers waar het Rekenhof naar verwijst. De bedrijven hebben zich wel degelijk daartoe geëngageerd, maar door omstandigheden zijn ze die beloftes niet nagekomen.

Momenteel brengt de verhouding tussen uitgekeerde en herbestede middelen het doel van de LRM, een rollend fonds dat duurzaam investeert, niet in gevaar. Op die manier ging er ook veel geld naar het Limburgse ecosysteem waarbinnen de LRM opereert. Zolang dit niet problematisch wordt, rekent de LRM erop dat dit op een correcte manier kan worden voortgezet.

Voor het dossier Ducatt zijn er geen provisies aangelegd aangezien de LRM vertrouwen heeft in een goede afloop van de klacht. Het dossier kan immers implicaties hebben op alle mogelijke publiekrechtelijke of semipubliekrechtelijke investeringsmaatschappijen in de Europese Unie.

Jos LANTMEETERS,
voorzitter

Laurence LIBERT,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
ELAt	Eindhoven-Leuven-Aachen Triangle
ESR	Europees Systeem van Nationale en Regionale Rekeningen
EWI	Economie, Wetenschap en Innovatie
ICT	informatie- en communicatietechnologie
imec	Interuniversitair Micro-elektronicacentrum
INR	Instituut voor de Nationale Rekeningen
Interreg	communautair initiatief van de Europese Commissie
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
LRM	Limburgse Reconversiemaatschappij
LSM	Limburg Sterk Merk
nv	naamloze vennootschap
PMV	ParticipatieMaatschappij Vlaanderen
SALK	Strategisch Actieplan voor Limburg in het Kwadraat
T2	Talent en Technologie
TODI	The Ultimate Diving Experience
UHasselt	Universiteit Hasselt